

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти

Кафедра психології

КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

на здобуття рівня вищої освіти «магістр»

на тему «**ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ДЕФОРМАЦІЇ ДЕРЖСЛУЖБОВЦІВ**»

Виконала здобувач вищої освіти
групи пс22м заочного відділення
спеціальність 053 Психологія
ОП Психологія. Практична психологія
Сусмент Зарема Феміївна

Керівник: д.психол.наук, професор
Ковальова О.В.

Рецензент: к.психол.наук, доцент
кафедри психології Чорноморського
національного університету
імені Петра Могили
Астремська І.В.

Запоріжжя– 2023 року

Суслент Зарема Фемійвна

Психологічні детермінанти професійної деформації держслужбовців

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню психологічних детермінант професійної деформації держслужбовців, визначенню психологічних проблем в професійній діяльності державних службовців та розробці методологічних підходів до діагностування професійних деструкцій державного службовця й пошук шляхів їх усунення.

Професійна діяльність державних службовців, як складова розвитку державної служби, від якої залежить не тільки формування довіри населення до влади, а й якісно новий рівень відповідальності держави перед населенням щодо реалізації їх інтересів, набуває актуальності.

Увага акцентувалася на тому, що важливим елементом ефективності служби в державних органах є попередження розвитку професійної деформації службовців, що відбувається під впливом економічних, соціальних чи психологічних умов праці. За таких обставин на всіх рівнях державних структур мають бути креативні, високопрофесійні, енергійні люди, що здатні до критичного мислення, котрі можуть очолити важливі процеси перетворень і спрямувати зміни у пріоритетних напрямках нарощування потенціалу державних установ.

Практичне значення роботи полягає у тому, що отриманий під час дослідження комплекс даних про взаємозв'язок професійних деформацій з психологічними даними службовців може бути включено в особисті програми психопрофілактики і психокорекції професійних деструкцій, а практичні рекомендації з профілактики професійних деструкцій держслужбовців можуть бути використані в практичній роботі державних служб.

Було зроблено висновок, що держслужбовці великою мірою схильні до професійних деформацій. Тому їм слід розвивати себе як цілісну, самодостатню та гармонійну особу, котра удосконалює себе і навколишнє

середовище; може оптимально організувати свою діяльність, міжособистісну взаємодію. Службовець має вміти керувати власним психічним здоров'ям, що передбачає тренування особистої психіки, розкриття та використання її резервів, вдосконалення психічних процесів, виховання в собі вольових якостей, дисципліни розуму і почуттів.

Ключові слова: професійна деформація, професійне вигорання, професійні деструкції, психічний стрес, психогігієна.

Susment Zarema

Psychological determinants of professional deformation of civil servants

ABSTRACT

The qualification work is devoted to the study of psychological determinants of professional deformation of civil servants, the definition of psychological problems in the professional activity of civil servants, and the development of methodological approaches to diagnosing professional deformations of civil servants and finding ways to eliminate them.

The professional activity of public servants, as a component of the development of the public service, which depends not only on the formation of the public's trust in the authorities, but also a qualitatively new level of the state's responsibility to the public regarding the realization of their interests, is gaining relevance.

Attention was focused on the fact that an important element of the efficiency of service in state bodies is the prevention of the development of professional deformation of employees, which occurs under the influence of economic, social or psychological working conditions. Under such circumstances, there should be creative, highly professional, energetic people capable of critical thinking at all levels of state structures, who can lead important transformation processes and direct changes in the priority areas of capacity building of state institutions.

The practical significance of the work is that the set of data obtained during the research on the relationship between professional deformations and the psychological data of employees can be included in personal programs of psych prevention and psych correction of professional deformations, and practical recommendations for the prevention of professional deformations of civil servants can be used in practical work public services.

It was concluded that civil servants are highly prone to professional deformations. Therefore, they should develop themselves, self-sufficient and harmonious person who improves himself and the environment; can optimally organize his activities, interpersonal interaction. An employee must be able to

manage his own mental health, which involves training the personal psyche, revealing and using its reserves, improving mental processes, cultivating strong-willed qualities, discipline of the mind and feelings.

Keywords: professional deformation, professional burnout, professional destruction, mental stress, psych hygiene.

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної (дипломної) роботи на тему:

«Психологічні детермінанти професійної деформації держслужбовців»

Здобувач вищої освіти: Сусмент Зарєма Феміївна

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор кафедри психології Ковальова О.В.

Сьогодні Україна на шляху до серйозних реформ, що змінюють цінності і пріоритети в державній політиці. В умовах зміни українського суспільства головними напрямками сучасного державотворення є формування системи державного управління, яка б максимально відповідала усталеним нормам держави.

Актуальності набуває професійна діяльність державних службовців як складова розвитку державної служби, від якої залежить не тільки формування довіри населення до влади, а й якісно новий рівень відповідальності держави перед населенням щодо реалізації їх інтересів.

Важливим елементом ефективності служби в державних органах є попередження розвитку професійної деформації службовців, що відбувається під впливом економічних, соціальних чи психологічних умов праці.

За таких обставин на всіх рівнях державних структур мають бути креативні, високопрофесійні, енергійні люди, що здатні до критичного мислення, котрі можуть очолити важливі процеси перетворень і спрямувати зміни у пріоритетних напрямках нарощування потенціалу державних установ. Тому індивідуальний професійний розвиток держслужбовців та посадових осіб місцевого самоврядування має бути одним із основних завдань в державі.

Саме державні службовці із сукупністю потрібних знань, умінь, з новим аналітичним стилем мислення, котрі мають управлінську компетентність, лідерські та моральні якості, мають схильність до самовдосконалення та підвищення власного професійного рівня, можуть забезпечити розвиток держави.

Головними замовниками і споживачами послуг держслужбовців є: громадяни, соціальні групи, соціальні інститути, індивіди. Найважливішим завданням є формування гармонійно розвиненої людини, а не тільки спеціаліста.

Особливості підготовки державних службовців, удосконалення змісту і способів підготовки кадрів висвітлені у працях багатьох науковців. Отже, багато дослідників присвячують власні праці психологічним детермінантам професійної деформації держслужбовців, але проблема професійної деформації держслужбовців залишається недостатньо дослідженою.

Об'єктом дослідження є психологічні детермінанти професійної деформації держслужбовців на прикладі працівників Управління Держпраці у Вінницькій області.

Предметом дослідження є подолання професійної деформації та профілактика виникнення ознак деформації особистості у працівників Управління Держпраці у Вінницькій області.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження психологічних детермінант професійної деформації держслужбовців, визначення психологічних проблем в професійній діяльності державних службовців та розробка методологічних підходів до діагностування професійних деструкцій державного службовця й пошук шляхів їх усунення.

Відповідно до мети у роботі вирішуються **наступні завдання**:

- дослідити психологічні особливості особистості з проявами професійної деформації;
- навести види професійної деформації держслужбовців;
- описати чинники, що сприяють розвитку професійної деформації держслужбовців;
- дослідити заходи щодо запобігання професійної деформації у держслужбовців;
- навести характеристику експериментальної вибірки працівників Управління Держпраці у Вінницькій області;

- дослідити характеристику методів дослідження;
- навести аналіз результатів дослідження професійних деструкцій у працівників Управління Держпраці у Вінницькій області;
- дослідити особливості професійних деформацій працівників з різними соціально-демографічними характеристиками;
- провести аналіз психологічних властивостей, що сприяють розвитку професійних деформацій працівників Управління Держпраці у Вінницькій області;
- розробити програми профілактики професійних деструкцій для працівників Управління Держпраці у Вінницькій області;
- дослідити досвід роботи з усунення і профілактики деформації держслужбовців закордоном;
- описати напрямки подолання професійної деформації та профілактика появи ознак деформації особистості у працівників Управління Держпраці у Вінницькій області.

Гіпотеза. В ході дослідження була висунута наступна гіпотеза: розвиток професійних деструкцій у службовців державної сфери обумовлений їх психологічними якостями, котрі формують підвищену вразливість до факторів професійної діяльності.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань було використано комплекс методів: теоретичний аналіз літературних даних, структуроване інтерв'ю, тестування і психологічні методи: «Стратегія подолання стресових ситуацій («SACS») С. Хобфолла, Тест «Копінг-стратегії» Р. Лазаруса, «Діагностика рівня емоційного вигорання» В.В. Бойка, Методика визначення стресостійкості й соціальної адаптації Холмса й Раге, Тест PSM-25 (рівень психологічного стресу).

Інформаційну базу дослідження становлять: законодавчі та нормативні акти (друковані та інтернет-джерела), інформація щодо особливостей психологічних детермінант професійної деформації держслужбовців Управління Держпраці у Вінницькій області, звітність та узагальнена

статистична інформація Управління Держпраці, статті з предмету дослідження.

Аналіз досліджуваного матеріалу здійснювався переважно порівняльним методом, частково описовим, статистичним та методом компонентного аналізу. Крім того, були використані методи комплексного аналізу.

Наукова новизна. Висвітлено подолання професійної деформації та профілактика виникнення ознак деформації особистості у працівників Управління Держпраці у Вінницькій області, а також надані конкретні рекомендації щодо їх профілактики, котрі можуть бути використані в Управлінні Держпраці у Вінницькій області.

Практичне значення отриманих результатів. Дані дослідження дозволяють уточнити напрямки первинної і вторинної профілактики професійних деструкцій працівників Управління Держпраці у Вінницькій області та диференціювати заходи психологічного супроводу і профілактики.

Отриманий під час дослідження комплекс власних характеристик і даних про взаємозв'язок професійних деформацій з психологічними даними службовців може бути включено в особисті програми психопрофілактики і психокорекції професійних деструкцій.

На базі одержаних даних розроблено практичні рекомендації з профілактики професійних деструкцій держслужбовців Управління Держпраці у Вінницькій області. Результати дослідження можуть бути використані в практичній роботі державних служб.

Структура роботи. Робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Робота містить 5 таблиць, 5 рисунків.

За результатами дослідження сформульовані висновки:

Було проведено дослідження на тему «Психологічні детермінанти професійної деформації держслужбовців», перший розділ якого присвячено теоретичному аналізу психологічних детермінант професійної деформації держслужбовців в розрізі психологічних особливостей особистості з проявами

професійної деформації (ППД); основних видів професійної деформації держслужбовців та чинників, що сприяють розвитку професійної деформації держслужбовців. Крім цього, досліджено заходи щодо запобігання професійної деформації у держслужбовців

У другому розділі охарактеризовано методи дослідження і експериментальну вибірку працівників Управління Держпраці у Вінницькій області.

В третьому розділі проаналізовано професійні деструкції працівників Управління Держпраці у Вінницькій області, а саме: розглянуто результати дослідження професійних деструкцій у працівників та досліджено особливості професійних деформацій працівників з різними соціально-демографічними характеристиками. Також було проведено аналіз психологічних характеристик, що сприяють розвитку професійних деформацій та розроблено програму профілактики професійних деструкцій для працівників Управління Держпраці у Вінницькій області.

В четвертому розділі розглянуто особливості професійної деформації держслужбовців, зокрема, досвід роботи з усунення і профілактики деформації держслужбовців закордоном та запропоновано напрями подолання професійної деформації та профілактики появи ознак деформації особистості у працівників Управління Держпраці у Вінницькій області.

Для досягнення мети дослідження було проведено емпіричне дослідження рівня стресу, стресостійкості та визначено домінуючі «копінг-стратегії» держслужбовців. Дослідження проводилося на базі Управління Держпраці у Вінницькій області, вибірку склали 50 осіб, з них 20 жінок та 30 чоловіків, віком 25-65 років.

Були застосовані такі психодіагностичні методики: «Стратегії подолання стресових ситуацій (SACS) С. Хобфолла, «Діагностика рівня емоційного вигорання» В.В. Бойко, тест «Копінг-стратегії» Р. Лазаруса, Методика визначення стресостійкості й соціальної адаптації Холмса й Раге, Тест PSM-25 (рівень психологічного стресу).

За результатами проведення тесту В.В. Бойко найвищий рівень всіх показників діагностовано в групі осіб, що працюють 5-10 років.

Службовці, котрі працюють менше 5 років, ще не встигли вигоріти та досягти серйозних емоційних порушень і професійної деформації. З іншої сторони, службовці, котрі працюють більше 10 років, звикли до певних умов роботи та пристосувалися до проблем і стресу на роботі.

За методикою «Стратегії подолання стресових ситуацій» С. Хобфолла встановлено, що більшість осіб мають середній рівень вираженості всіх «копінг-стратегій». Дещо вищим у незначній кількості службовців Управління Держпраці виявився рівень асоціальних, пасивних та прямих копінгів, тобто ці особи частіше застосовують для подолання стресу уникання, агресивні дії, жорсткість, цинічність та імпульсивні дії.

Для 25% осіб характерним є низький рівень «просоціальних копінг-стратегій»: вступ до соціального контакту, пошук соціальної підтримки та пасивна «копінг-стратегія» – обережні дії.

В результаті проведення «копінг-тесту» Р. Лазаруса у службовців Управління Держпраці у Вінницькій області було виявлено, що механізми копінг-поведінки осіб із різним професійним стажем відрізняються. Це означає, що стаж роботи впливає на копінг-поведінку.

Діагностика рівня психологічного стресу показала, що у багатьох державних службовців Управління Держпраці наявний середній рівень стресу, а у 30% – високий. Також у службовців діагностовано високу та середню стресостійкість, що підтверджує їх успішну адаптацію та вміння витримувати стрес без шкідливих наслідків для організму.

У 16% осіб встановлено дуже високий рівень стресостійкості. І тільки 3 особи (6% досліджуваних) отримали низький її рівень, що підтверджує їх вразливість до стресових подій.

Стресостійкість прямо пов'язана з самоконтролем та позитивною переоцінкою та обернено – з імпульсивними діями, уникненням та втечею.

Отже, стає очевидною потреба вчасної підтримки ззовні, котра б зміцнювала власні ресурси, сприяла ефективній роботі держслужбовців. Відтак, постає потреба у вивченні не тільки психосоціальних і людських факторів професійної адаптації та професійної працездатності службовців Управління Держпраці у Вінницькій області, але і реалізовувати в рамках психологічних служб практично орієнтовані програми, котрі направлені на активізацію захисних та регуляторних механізмів, що забезпечують розвиток службовців Управління Держпраці у Вінницькій області.

Рік виконання магістерської роботи – 2023 рік.

Місце виконання: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, кафедра психології.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДЕТЕРМІНАНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ДЕРЖСЛУЖБОВЦІВ	7
1.1. Психологічні особливості особистості з проявами професійної деформації.....	7
1.2. Основні види професійної деформації держслужбовців.....	10
1.3. Фактори, що сприяють розвитку професійної деформації держслужбовців.....	16
1.4. Заходи щодо запобігання професійної деформації у держслужбовців.....	21
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ І ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ВИБІРКИ.....	27
2.1. Характеристика експериментальної вибірки працівників Управління Держпраці у Вінницькій області.....	27
2.2. Характеристика методів дослідження.....	30
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНИХ ДЕСТРУКЦІЙ ПРАЦІВНИКІВ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖПРАЦІ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	34
3.1. Аналіз результатів дослідження професійних деструкцій у працівників Управління Держпраці у Вінницькій області.....	34
3.2. Розробка програми профілактики професійних деструкцій для працівників Управління Держпраці у Вінницькій області.....	42
РОЗДІЛ 4. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ДЕРЖСЛУЖБОВЦІВ.....	50
4.1. Досвід роботи з усунення і профілактики деформації держслужбовців закордоном.....	50
4.2 Напрямки подолання професійної деформації та профілактика виникнення ознак деформації особистості у працівників Управління Держпраці у Вінницькій області.....	62
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72

Ім'я користувача:
Анастасія Сухомлінова

ID перевірки:
1015966245

Дата перевірки:
27.10.2023 11:28:58 EET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
27.10.2023 11:31:05 EET

ID користувача:
100012861

Назва документа: Сусмент

Кількість сторінок: 64 Кількість слів: 12925 Кількість символів: 102815 Розмір файлу: 1.21 MB ID файлу: 1015644962

28.9% Схожість

Найбільша схожість: 25.6% з Інтернет-джерелом (<https://jarch.donnu.edu.ua/article/download/11681/11556>)

26.6% Джерела з Інтернету

739

Сторінка 66

Не знайдено джерел з Бібліотеки

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

5